

Finančný manažment a podnikateľské riziko

Ing. Zuzana STRÁPEKOVÁ, PhD.
SPU-FEM v Nitre
Ústav hospodárskej politiky a financií

P4

Obsah:

- zdroje kapitálu
- finančný trh
- optimálna kapitálová štruktúra

Finančný manažér musí poznať finančný trh:

- „ceny“ , za ktoré môže získať finančné zdroje
- „výnos“ , ktorý môže získať z investovania voľných zdrojov
- musí poznať inštitúcie a nástroje FT

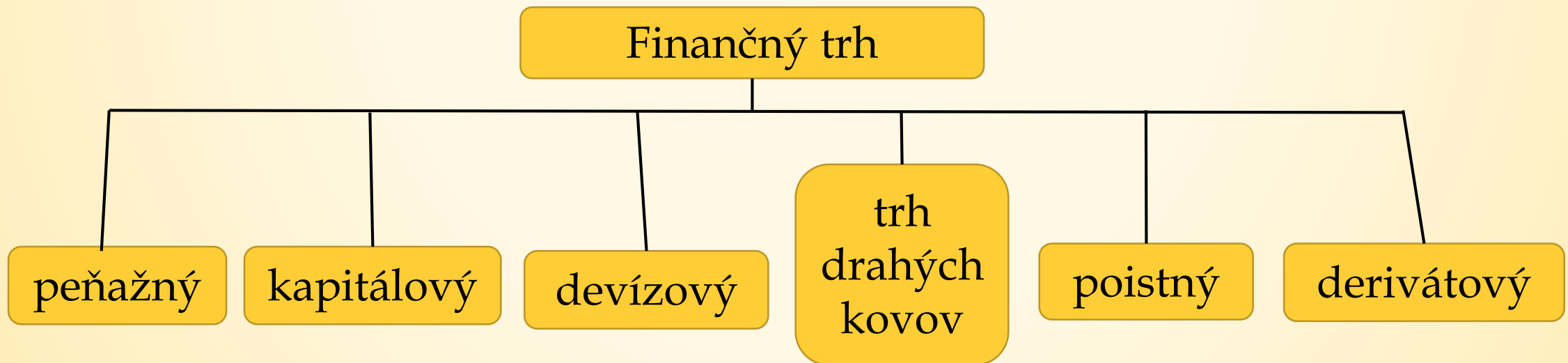
Finančný manažér musí poznať teoretické prístupy a praktické modifikácie optimalizácie kapitálovej štruktúry

- so zreteľom na cieľ: maximalizácie trhovej hodnoty podniku

Finančný trh

- systém vzťahov, inštitúcií a nástrojov umožňujúcich sústredovať, rozmiestňovať a znovurozdeľovať dočasne voľné finančné prostriedky medzi ekonomické subjekty na základe vzťahu ponuky a dopytu.

Rozdiel medzi bežným príjmom a spotrebou nazývame – **úsporami**.

Peňažný trh

- trh krátkodobých peňazí a pôžičiek (splatnosť do 1 r.).

Kapitálový trh

- trh strednodobých a dlhodobých úverov. KT sú určené na financovanie dlhodobých investícií podnikov.

Rozlišujeme *národný a medzinárodný KT*.

Obchody s CP prebiehajú na *primárnom a sekundárnom trhu*.

Osobné obchody členíme na *neorganizované a organizované*.

Emisia CP môže byť *priama alebo sprostredkovaná*.

Devízový trh - obchodovanie so zahraničnými devízami, pohľadávkami v cudzej mene.

Rozlišujeme *valutový a devízový trh*.

Trh drahých kovov (zlato, striebro a iné drahé kovy)

Poistný trh - ponuka a dopyt po poistnej ochrane (poistenie a zaistenie). /neurčitá a riziková návratnosť/

Derivátový trh - obchodovanie s finančnými derivátmi.

Finančné deriváty - nástroje, ktorých hodnota je odvodená (derivovaná) od hodnoty podkladového aktíva (nástroja) /akcie, obligácie, meny, úrokové miery, burzové indexy/

(Obchodovanie s právom kúpiť /predať aktívum, získať plnenie)

Nástroje FT

Nástrojmi FT sú **cenné papiere**.

Cenné papiere – listiny, v ktorých je zapísané právo vlastníka na úhradu pohľadávky voči tomu, kto je v CP zaviazaný.

Sústava nástrojov peňažného trhu:	Sústava nástrojov kapitálového trhu:
<ul style="list-style-type: none"> - pokladničné poukážky - depozitné certifikáty - zmenky - bankové akcepty - šeky	<ul style="list-style-type: none"> - štátne dlhopisy - obligácie bánk, podnikov, obcí, miest - hypotekárne záložné listy - vkladové listy - akcie - podielové listy - deriváty a syntetické papiere

Klasifikácia CP

Hľadisko klasifikácie	Druh cenných papierov
1. Podľa ekonomickej funkcie	<ul style="list-style-type: none"> - CP používané v platobnom styku (<i>šeky</i>) - CP používané na kapitálovom trhu (<i>akcie, obligácie</i>)
2. Podľa druhu vyjadrenia majetkového práva	<ul style="list-style-type: none"> - CP vybavené majetkovými právami (<i>akcie, podiely</i>) - CP vyjadrujúce dlžnícke peňažné záväzky (<i>dlhopisy, obligácie, šeky, vkladné knižky, vkladové listy</i>) - CP vybavené právami, ktoré poskytujú zabezpečenie pohľadávky (<i>zástavné listy</i>) - dispozičné CP (<i>konosamenty</i>)
3. Podľa emitenta	<ul style="list-style-type: none"> - štátne CP - municipálne CP (<i>CP miest a obcí</i>) - súkromné CP (<i>CP súkromných firiem, akciových spoločností</i>)

Klasifikácia CP

Hľadisko klasifikácie	Druh cenných papierov
4. <i>Podľa miesta vydania a použitia</i>	<ul style="list-style-type: none"> - národné, vydávané v rámci krajiny - zahraničné, vydávané na jednom trhu v zahraničí - medzinárodné, vydávané na niekoľkých trhoch
5. <i>Podľa prevoditeľnosti</i>	<ul style="list-style-type: none"> - CP na majiteľa (doručiteľa) - CP na meno - CP na rad
6. <i>Podľa spôsobu emisie</i>	<ul style="list-style-type: none"> - CP vydané individuálne (<i>zmenky, zástavné listy, šeky, vkladné knižky, konosamenty</i>) - CP vydané hromadne (<i>akcie, štátne a iné obligácie, pokladničné poukážky</i>)

Klasifikácia CP

Hľadisko klasifikácie	Druh cenných papierov
7. Podľa charakteru dôchodkov plynúcich z CP	<ul style="list-style-type: none"> - CP s pevne stanoveným dôchodkom (<i>losy, šeky, dispozičné CP</i>) - CP s premenlivým dôchodkom (<i>akcie</i>)
8. Podľa zastupiteľnosti	<ul style="list-style-type: none"> - nezastupiteľné CP (<i>hypotekárne záložné listy, zmenky, šeky</i>) - zastupiteľné CP (<i>akcie, investičné certifikáty</i>)
9. Podľa záložného práva	<ul style="list-style-type: none"> - zabezpečené majetkom, cennými papiermi... - nezabezpečené

Účastníci FT

- účastníkmi sú občania, organizácie a inštitúcie

(banky, sporiteľne, dôchodkové poisťovne, penzijné fondy, lízingové, faktoringové a forfajtingové spoločnosti, finanční makléri...)

kolektívne investovanie – správcovské spoločnosti

(Podielové fondy: fondy peňažného trhu, dlhopisové fondy, akciové fondy, zmiešané fondy, fondy fondov)

Vrcholovou inštitúciou KT je *Burza cenných papierov v Bratislave, a.s.*
(organizovaný trh s CP)

Oficiálnym akciovým indexom BCPB je *Slovenský akciový index – SAX*

Mimoburzový obchod s CP – *RM-systém Slovakia, a.s.*

Optimalizácia kapitálovej štruktúry

Rozhodnutia o štruktúre zdrojov – s cieľom maximalizovať trhovú hodnotu podniku. (minimalizovať náklady na kapitál)

- **Finančná štruktúra** – širší pojem
- **Kapitálová štruktúra** – užší pojem

Kapitálová štruktúra je súčasťou finančnej štruktúry v podniku.

Finančná štruktúra = podiel zložiek vlastného a cudzieho kapitálu.

Kapitálová štruktúra = dlhodobý kapitál v podniku

Optimalizácia kapitálovej štruktúry

manažér berie do úvahy:

- náklady na získanie daného druhu kapitálu
- stupeň rizika poskytovateľov kapitálu
- zloženie podnikových aktív
- podnikový zisk a cash flow
- zdanenie podnikových ziskov
- ...

Optimalizácia kapitálovej štruktúry

- **náklady vlastného kapitálu sú vyššie**
  - riziko vlastníka je vyššie ako veriteľa
  - podiel na zisku sa vlastníkom vypláca zo zisku po zdanení, úroky z úverov sú súčasťou nákladov, znižujú základy pre daň z príjmov
- **zvyšovanie podielu cudzieho kapitálu na celkovom = finančná páka** – na jednej strane znižuje priemerné náklady, na druhej strane zvyšuje riziko platobnej neschopnosti = riziko zadlženia (leverage risk)

Optimalizácia kapitálovej štruktúry

Základné pravidlo:

1:1 (cudzí kapitál by nemal byť vyšší ako vlastný kapitál)

v rizikovejších odboroch podnikania:

2:1 (cudzí kapitál nesmie presiahnuť polovicu vlastného kapitálu)

Uvedené však nezohľadňuje komplexnosť faktorov pôsobiacich na podnik.

Za východisko pri formulovaní optimálnej kapitálovej štruktúry sa považuje stanovenie priemerných nákladov na kapitál.

Náklady na kapitál podniku

Náklady na kapitál – výdavok na získanie a viazanie rôznych foriem kapitálu na financovanie aktivít podniku.

Miera výnosu (pre investora, veriteľa) závisí od stupňa rizika, ktoré podstupuje počas splatnosti kapitálu.

Čím dlhšia splatnosť, tým vyššia miera výnosu.

Nižšia bonita podniku (dlžník) = vyššie riziko (veriteľa) = vyššia miera výnosu pre veriteľa (vyššie náklady na kapitál pre podnik)

Náklady na kapitál podniku

- špecifické náklady (na jednotlivé zložky kapitálu)
- priemerné náklady (na celkový kapitál)

Náklady na celkový podnikový kapitál

Priemerné náklady na získanie a viazanie kapitálu = vážený aritmetický priemer „drahšieho“ vlastného a „lacnejšieho“ cudzieho kapitálu.

(Náklad na celkový podnikový kapitál ovplyvňuje cena jednotlivých druhov kapitálu, ale aj ich podiel na celkovom kapitále)

Náklady na celkový kapitál podniku

- **vážený priemer nákladov kapitálu**

(*WACC – Weighted Average Cost of Capital*)

- váhou je podiel daného kapitálu na celkovom kapitáli

$$WACC = \frac{VK}{CK} * n_{VK} + \frac{PK}{CK} * n_{PK}$$

(VK – vlastný kapitál, PK – požičaný kapitál, CK – celkový kapitál, n – cena kapitálu)

Teoretické školy optimalizácie kapitálovej štruktúry

- **Klasická teória kapitálovej štruktúry**
- **Tradičný prístup – teória krivky U**
- **M-M model**
- **Kompromisná teória**
- **Teória hierarchického poriadku**
- **Signalizačný model kapitálovej štruktúry**

- zmena kapitálovej štruktúry sa prejavuje v trhovej hodnote podniku
- rast zadlženosti (finančná páka) znižuje priemerné náklady na podnikový kapitál – zvyšuje sa trhovú hodnota podniku

Zjednodušenia:

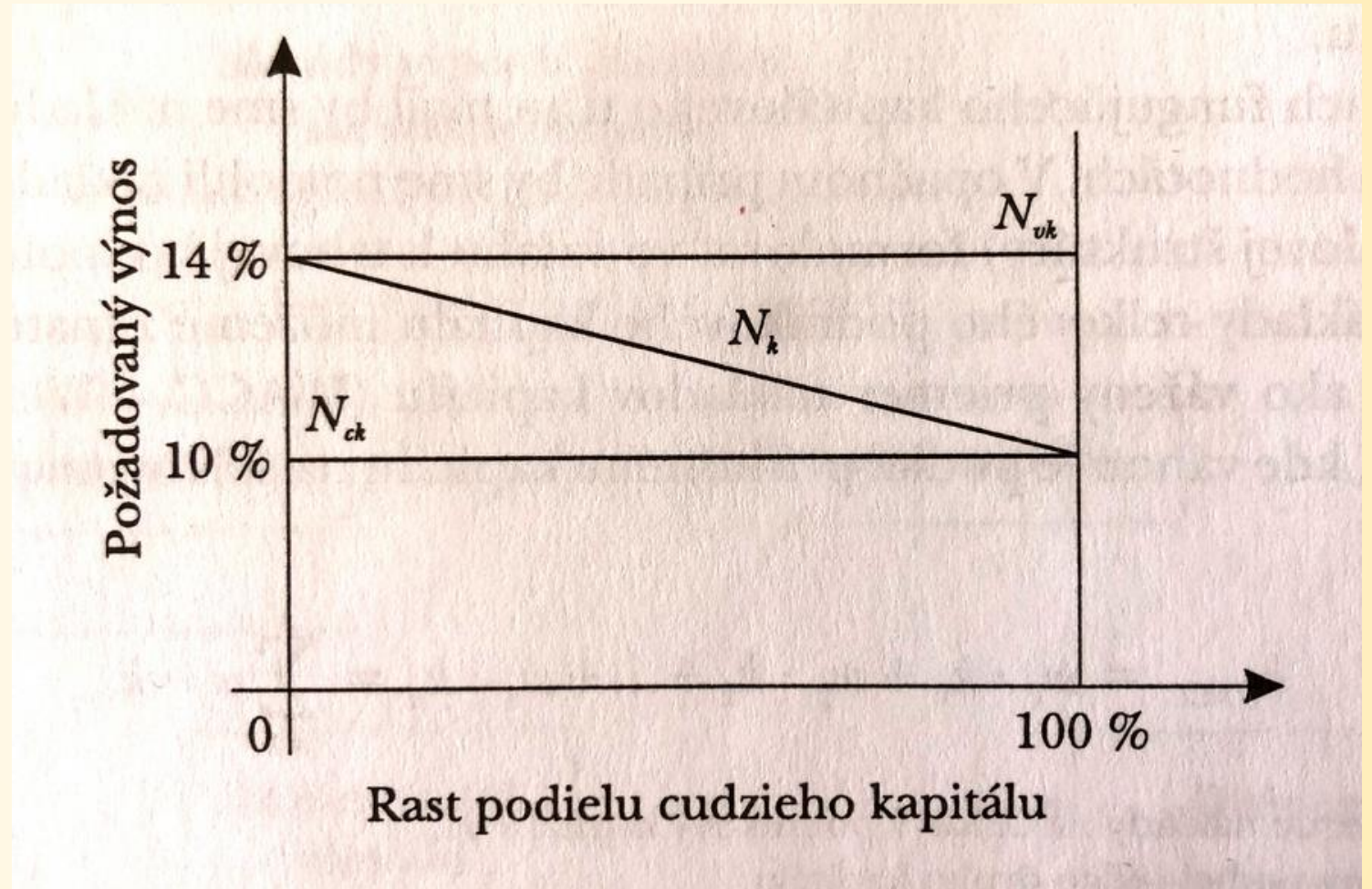
- neberie sa do úvahy zdanenie zisku
- neberú sa do úvahy transakčné náklady (pri emisií akcií, obligácií)
- celý zisk sa rozdeľuje na dividendy
- zisk pred úrokmi a zdanením sa v jednotlivých obdobiach nemení (ani so zmenou kapitálovej štruktúry)
- rozdelenie pravdepodobnosti očakávaných výnosov je pre všetkých akcionárov rovnaké
- akcionári požadujú konštantné percento výnosu z kapitálu (veritelia rovnakú úrokovú mieru)

- *zvyšovanie podielu cudzieho kapitálu vedie k znižovaniu priemerných nákladov na získanie a viazanie kapitálu podniku*
- *čím vyšší podiel cudzieho kapitálu, tým vyššia trhovú hodnotu*

Klasická teória

4/7

- **akcionári:**
konštantný výnos = 14%
- **veritelia:**
úroková miera = 10%
- **zisk pred úrokmi a zdanením =**
500 tis. EUR ročne
- **náklady na podnikový kapitál sa znižujú zo 14%**
(pri 0% zadlžení) na 10%
(pri 100% zadlžení)

- **akcionári:**
konštantný výnos = 14%
- **veritelia:**
úroková miera = 10%
- **zisk pred úrokmi a zdanením =**
500 tis. EUR ročne
- **náklady na podnikový kapitál sa znižuje zo 14%**
(pri 0% zadlžení) na 10%
(pri 100% zadlžení)

Trhová hodnota podniku (V) pri nulovom zadlžení:

$$V = \frac{Z}{v} = \frac{500}{0,14} = 3571,4 \text{ tis. EUR}$$

Trhová hodnota podniku (V) pri 100% zadlžení:

$$V = \frac{Z}{i} = \frac{500}{0,10} = 5000,0 \text{ tis. EUR}$$

Z - zisk pred úrokmi a zdanením

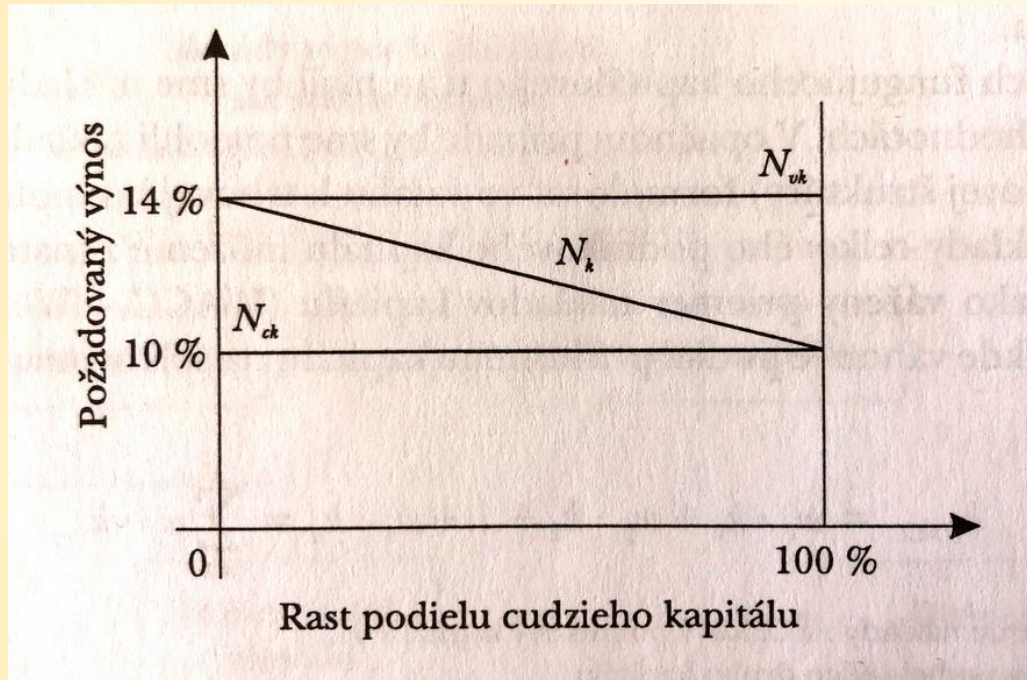
v - výnos z vlastného kapitálu

i - výnos (úrok) z cudzieho kapitálu

Klasická teória

6/7

Trhová hodnota podniku (V) pri nulovom zadlžení:

$$V = \frac{Z}{v} = \frac{500}{0,14} = 3571,4 \text{ tis. EUR}$$

Trhová hodnota podniku (V) pri 100% zadlžení:

$$V = \frac{Z}{i} = \frac{500}{0,10} = 5000,0 \text{ tis. EUR}$$

Pri 100% zadlžení sa vážený priemer nákladov kapitálu = výnosu z cudzieho kapitálu.

Trhová hodnota podniku sa zvýši z 3571,4 tis. EUR (pri nulovom zadlžení) na 5000 tis. EUR. Rozdiel (zisk) 1428,6 tis. EUR získavajú akcionári.

= teória sa javí ako nerealistická:

Podnik by pri 100% zadlženosti musel zbankrotovať...

Klasický prístup neumožňuje identifikovať optimálnu kapitálovú štruktúru.

Tradičný prístup – teória krivky U

1/3

- Rast zadlženosti podniku zvyšuje riziko veriteľov, ktorí ho kompenzujú zvýšením úrokovej miery, vyšší výnos požadujú aj akcionári.

(Teória, na rozdiel od klasickej, nepredpokladá konštantné miery výnosu pre veriteľa, ani akcionára.)

➤ *Podnik si môže požičiavať za bežnú úrokovú mieru do okamihu, keď začnú veritelia považovať mieru zadlženosti za takú, ktorá zvyšuje ich riziko.*

Tradičný prístup – teória krivky U

2/3

Ďalej si môže podnik požičiavať už za vyššiu úrokovú mieru.

Ak začnú pre zadlženie riziko pociťovať aj vlastníci, žiadajú vyšší výnos z kapitálu.

Do určitého podielu cudzieho kapitálu celkové náklady podniku na kapitál klesajú a potom začínajú rásť.

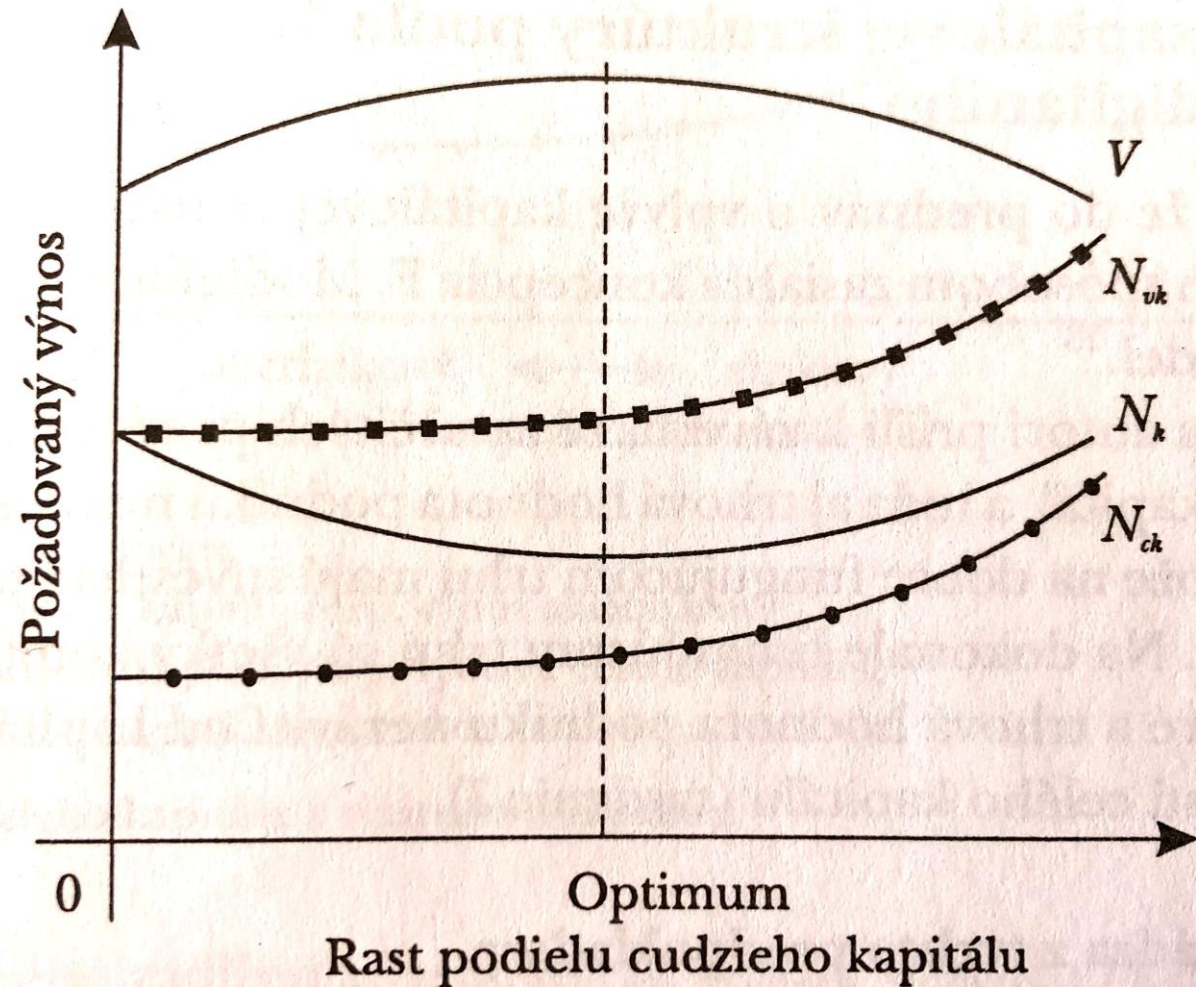
= optimálna kapitálová štruktúra podniku je v bode, v ktorom celkové náklady na kapitál podniku sú minimálne.

V tomto bode podnik dosahuje aj najvyššiu trhovú hodnotu.

Tradičný prístup - teória krivky U

3/3

- V - trhov hodnota podniku
- N_{vk} - náklady na vlastn kapitál
- N_{ck} - náklady na cudzí kapitál
- N_k - náklady na podnikov kapitál

➤ *Za určitých podmienok sú celkové náklady na podnikový kapitál, a teda aj trhovú hodnotu podniku nezávislé od kapitálovej štruktúry.*

- *Trhová hodnota podniku nezávisí od kapitálovej štruktúry, ale od výnosnosti celého kapitálu.*

Predpoklady:

- Kapitálový trh je dokonalý
- Podniky možno začleniť do viacerých skupín
- Čistý výnos (zisk a úroky) sa v jednotlivých obdobiach nemení
- Neberie sa do úvahy zdaňovanie zisku
- Možnosť získať úver a podmienky jeho získania sú rovnaké

Pri zvyšujúcom sa podiele cudzieho kapitálu požiadavky akcionárov na vyšší výnos rastú plynule (nie od istého bodu).

Od istého stupňa zadlženia sa zvyšuje úroková miera z cudzieho kapitálu.

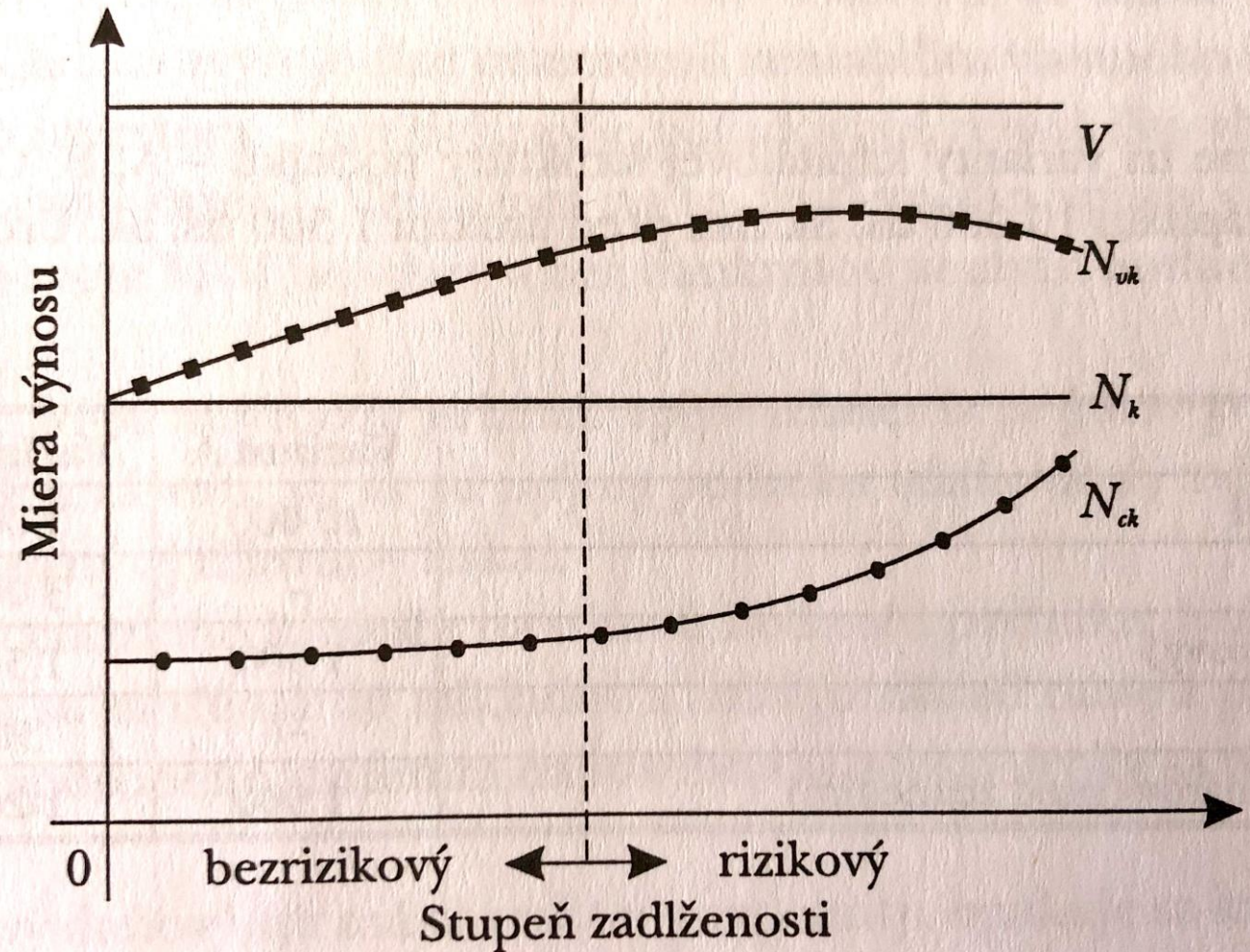
Modigliani-Miller model

3/4

V pásme rizikového zadlženia miera výnosu vlastného kapitálu rastie pomalšie (zakrivenie nadol).

Naopak, miera výnosu cudzieho kapitálu sa zvyšuje (zakrivenie nahor)

- veritelia „preberajú“ časť podnikateľského rizika

M-M model:

Pozitívny vplyv cudzieho kapitálu na trhovú hodnotu podniku vyplýva z toho, že úroky z dlhu znižujú daňový základ.

Zníženie dane spôsobené znížením daňového základu o úroky sa nazýva – **úrokový daňový štít**.

- *R. A. Braely a S. C. Myers* – spojili prístup M-M modelu s reálnymi podmienkami trhu.

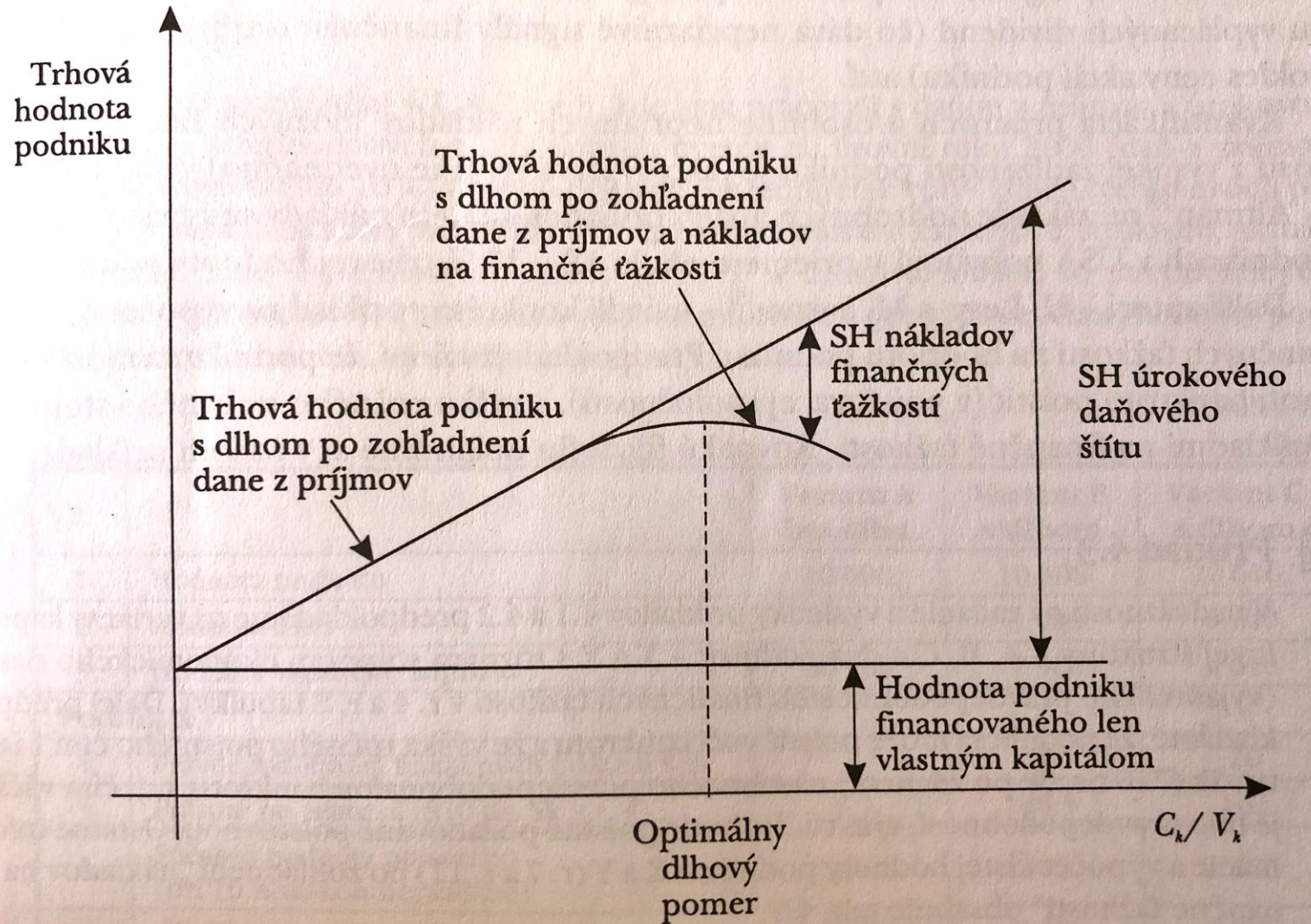
- vytvorili „kompromis“ medzi výhodami daňového štítu a nákladmi na finančné ťažkosti.

Teoretické optimum podnik dosiahne, keď súčasná hodnota daňových úspor z ďalšieho dlhu je kompenzovaná zvýšením súčasnej hodnoty nákladov na finančné ťažkosti.

Kompromisná teória

2/3

- C_k – cudzí kapitál
- V_k – vlastný kapitál
- SH – súčasná hodnota

Náklady na finančné ťažkosti:

- priame – poplatky právnikom a expertom v prípade úpadku podniku
- nepriame – súvisia s riadením podniku a jeho dôsledkami

Pri rozhodnutiach o kapitálovej štruktúre treba brať do úvahy 4 dimenzie:

- *Dane*
- *Riziko*
- *Typ aktív*
- *Finančná voľnosť*

Teória hierarchického poriadku

1/1

- vypracoval ju S. C. Myers.

2 predpoklady:

- Manažéri sú lepšie informovaní o investičných príležitostiach ako ostatní investori mimo podnik
- Manažéri konajú v najlepšom záujme akcionárov

Podniky používajú vnútorné financovanie pokiaľ môžu, a keď musia použiť vonkajšie financovanie, dajú prednosť dlhu pred emisiou akcií.

Manažéri poskytujú investorom pozitívny signál o podniku (prijatím kapitálovej štruktúry s vysokým podielom dlhu), očakávajúc záujem investorov a následne zvýšenie cien akcií.

- vysokú zadlženosť si môžu dovoliť iba podniky s dostatočne veľkou výnosnosťou
- investori si vysokú zadlženosť interpretujú ako signál, že manažéri podniku sú si istí, že podnik si bude schopný v budúcnosti plniť dlhovú službu.
- preto investori podnik s vysokým dlhom vyššie ohodnotia

Faktory ovplyvňujúce kapitálovú štruktúru

- *úroveň a stabilita cash flow*
- *kontrola nad podnikom*
- *vlastnícka štruktúra*
- *dividendová politika*
- *miera inflácie*
- *kapitálový trh a transakčné náklady*
- *charakteristika podniku, príslušnosť k odvetviu*
- *náklad na podnikový kapitál*
- *zdanenie príjmov*
- *riziko*
- *náklady finančných ťažkosti*
- *agentské náklady*
- *finančná voľnosť*

Faktory ovplyvňujúce kapitálovú štruktúru

Cash flow (*čím vyššia je očakávaná úroveň cash flow, tým vyšší podiel cudzieho kapitálu podnik môže mať*)

Kontrola nad podnikom (*získavanie ďalších zdrojov ďalšou emisiou akcií rozdeľuje kontrolu nad podnikom*)

Vlastnícka štruktúra (*rodinné podniky majú tendenciu mať väčší dlh ako verejné spoločnosti s rozptýleným vlastníctvom*)

Dividendová politika (*čím vyššia zadlženosť podniku, tým väčšia pravdepodobnosť, že podnik nebude schopný udržať stabilnú dividendovú politiku.*)

Miera inflácie (*inflácia zvýhodňuje dlžníkov, preto stimuluje podniky, aby si viacej požičiavali*)

Kapitálový trh a transakčné náklady (*podniky majú tendenciu emitovať nové akcie, ak ceny akcií rastú, neemitujú akcie, ak ceny akcií klesajú*)

Ďakujem za pozornosť